

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 16 oktober 1940 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående förmyndarskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.

Genom en den 31 augusti 1940 dagtecknad proposition, nr 27, vilken hänvisats till tredje särskilda utskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

med särskilda bestämmelser angående förmyndarskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen förordna, att bestämmelserna i 2—5 §§ skola tillämpas.

2 §.

Tarvas på grund av förhållanden, som avses i 1 §, att någons rätt bevakas eller att hans egendom förvaltas, skall domstolen i den ort där behovet yppat sig, när anmälan sker eller det eljest varder kunnigt, förordna god man att bevaka hans rätt eller förvalta egendomen. Förordnande må ej givas, med mindre såvitt möjligt tillfälle beretts den, för vilken god man skall förordnas, att yttra sig i ärendet. I fråga om sådan god man skall tillämpas vad som gäller beträffande god man som avses i 11 kap. 3 § lagen om förmyndarskap.

3 §.

Uppstår behov av förordnande av förmyndare eller god man som avses i 11 kap. lagen om förmyndarskap, och kan på grund av förhållanden, som i 1 § sägs, ansökan om sådant förordnande ej utan avsevärd svårighet eller tidsutdräkt göras vid den rätt, till vilken ärendet hör, må ärendet upptagas av domstolen i den ort där behovet yppat sig. Samma lag vare i fråga om omyndighetsförklaring.

Förmynderskapet eller godmanskapet skall inskrivas vid den domstol som förordnat förmyndare eller god man.

Uppkommer fråga om entledigande av förmyndare eller god man, skall vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Kan på grund av förhållanden, som i 1 § sägs, ansökan att dödsbo skall avträdas till förvaltning av boutredningsman eller om förordnande av boutredningsman ej utan avsevärd svårighet eller tidsutdräkt göras vid den rätt, till vilken ärendet hör, må ärendet upptagas av domstolen i den ort där behovet yppat sig. Det åligger denna att i sådant fall fullgöra vad som ankommer på rätten.

Uppkommer fråga om entledigande av boutredningsman, skall vad nu är stadgat äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Har beslut meddelats jämlikt 3 eller 4 §, skall rätten eller domaren, så snart det kan ske, därom underrätta den domstol, till vilken eljest ärendet hört.

6 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 31 mars 1942. Förordnande, som av Konungen meddelats enligt 1 §, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

God man, som förordnats enligt 2 §, skall tjänstgöra till dess han entledigats enligt 11 kap. 10 § lagen om förmynderskap. Har förmyndare eller god man förordnats jämlikt 3 § denna lag, skall, sedan förordnande enligt 1 § upphört att gälla, tillsynen överflyttas till den domstol, till vilken eljest ärendet hört, där ej överflyttning bör ske till annan domstol jämlikt 4 kap. 4 § eller 11 kap. 7 § sista stycket lagen om förmynderskap.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det framlagda lagförslaget, får utskottet i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Vid remiss den 1 augusti 1940 till lagrådet av det inom justitiedepartementet utarbetade förslaget till lag i förevarande ämne anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, bland annat följande:

»Liksom av krig föranledda förhållanden, såsom jag förut denna dag fram-

hållit, kunna föranleda svårigheter för bolag och andra särskilt bildade rättssubjekt att i vanlig ordning fortsätta förvaltningen av sina angelägenheter kan av sådan anledning hinder eller svårighet uppkomma för den enskilde att tillvarataga sina intressen. Det kan sålunda bliva behövt för bevakande av enskilda personers rätt eller för förvaltningen av deras egendom att för dem förordnas representanter med befogenhet i nämnda hänseenden. Ett dylikt behov kan icke alltid tillgodoses genom tillämpning av den nuvarande lagstiftningen om förmyndare och godmän. Tydligt är också, att för person, som enligt nämnda lagstiftning förordnats att i egenskap av förmyndare eller god man bevaka annans rätt eller förvalta egendom, motsvarande hinder eller svårighet kan uppkomma att fullgöra därav följande skyldigheter. Möjlighet bör då föreligga att förordna ny förmyndare eller god man. Hinder eller svårighet kan emellertid uppstå att upptaga sådant ärende vid den domstol till vilken det eljest hör. Visserligen hava i lagen den 26 april 1940 med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. meddelats bestämmelser, enligt vilka behörig domstol kan antagas finnas för upptagande av ärenden av ifrågavarande slag även i det fall att den ordinarie domstolen icke är tillgänglig. Med hänsyn till att dessa ärenden ofta äro av brådskande natur synes det dock vara påkallat att utöver bestämmelserna i nämnda lag ett stadgande meddelas som möjliggör att, då behov uppkommer av förordnande eller entledigande av förmyndare eller god man, ärendet kan upptagas vid domstolen i den ort där behovet yppats. Även i övrigt torde vissa särskilda bestämmelser om förmynderskap och godmanskap vara behöfliga.

Beträffande förvaltningen av dödsbo synas ock vissa bestämmelser med hänsyn till krigsförhållanden vara önskvärda, nämligen rörande förordnande att dödsbo skall avträdas till förvaltning av boutredningsman och förordnande av boutredningsman.»

Av *lagrådet* framställd erinran mot en detaljbestämmelse i förslaget har iakttagits i propositionen.

Det framlagda lagförslagets huvudgrunder äro följande.

Lagförslaget har utformats såsom en fullmaktslag; i 1 § stadgas sålunda, att Kungl. Maj:t äger vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden förordna att bestämmelserna i lagen skola tillämpas.

Enligt 2 § skall, då det på grund av förhållanden, som avses i 1 §, tarvas att någons rätt bevakas eller att hans egendom förvaltas, rätten — även om förutsättningar för förordnande av god man för bortovarande enligt 11 kap. 4 § 4 förmynderskapslagen icke äro för handen — kunna förordna god man att bevaka hans rätt och förvalta egendomen. Behörig domstol skall därvid vara rätten i den ort, där behovet yppat sig.

Under förhållanden, som avses i 1 §, kan det vidare uppstå hinder eller svårighet eller vara förenat med tidsutdräkt att göra ansökan om omyndig-

hetsförklaring eller förordnande av förmyndare vid den domstol, till vilken ärendet enligt de nu gällande bestämmelserna hör. I sådant fall skall, enligt 3 § i förevarande lagförslag, ärendet kunna upptagas vid rätten i den ort där behovet yppar sig. Detsamma skall gälla förordnande av god man, då ärendet hör till annan domstol än rätten i den ort där behovet yppat sig. Motsvarande regler skola gälla i fråga om entledigande av förmyndare eller god man.

I 4 § avses forum för framställning att dödsbo skall avträdas till förvaltning av boutredningsman eller om förordnande eller entledigande av boutredningsman. Därest på grund av förhållanden, som avses i 1 §, framställningen icke kan utan avsevärd svårighet eller tidsutdräkt göras till den rätt till vilken ärendet enligt gällande bestämmelser hör — den dödes personliga forum — skall ärendet kunna upptagas av rätten i den ort där behovet av boutredningsman yppat sig.

Har beslut meddelats med stöd av 3 eller 4 §, skall, jämlikt stadgande i 5 §, rätten eller domaren, så snart det kan ske, därom underrätta den domstol, till vilken eljest ärendet hört.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen skall Kungl. Maj:t äga meddela.

Lagen skall gälla t. o. m. den 31 mars 1942. Vissa övergångsbestämmelser hava meddelats.

Utskottet.

Förevarande förslag avser att möjliggöra förordnande av god man i fall då sådant påkallas av krigsförhållanden, även om förutsättningarna i nu gällande lag icke äro för handen. Dessutom givas bestämmelser att frågor om förordnande eller entledigande av förmyndare, god man eller boutredningsman eller om omyndighetsförklaring eller förordnande om dödsbos avträdande till förvaltning av boutredningsman skola, då på grund av krigsförhållanden behov därav yppar sig, kunna upptagas jämväl vid annan domstol än den i gällande lag föreskrivna. Bestämmelserna skola kunna sättas i tillämpning genom förordnande av Kungl. Maj:t.

Utskottet har icke något att erinra mot att Kungl. Maj:t erhåller en fullmakt av ifrågavarande innebörd. Beträffande de särskilda bestämmelserna i lagen vill utskottet anföra följande.

Då i 3 och 4 §§ stadgas, att ärende av angiven art må upptagas av annan domstol än den, till vilken ärendet hör, lärer icke vara avsett att i övrigt föreskriva någon avvikelse från de gällande bestämmelserna om sådant ärendes handläggning. Bestämmelserna utesluta sålunda icke att, i överensstämmelse med de nu gällande rättsreglerna, beslut i vissa fall meddelas av domaren i stället för av rätten. Vad nu sagts torde ock gälla i fråga om förordnande som avses i 2 §.

I 4 § föreskrives att ärende om dödsbos avträdande till förvaltning av boutredningsman eller om förordnande eller entledigande av boutredningsman skall kunna upptagas av domstolen i den ort där behovet yppat sig. I motiveringen angives denna ort regelmässigt vara den ort, där i mera bety-

dande omfattning egendom som tillhör boet finnes. Utskottet vill här framhålla, att — särskilt med hänsyn till sådana fall då ansökan om dödsbos avträdande till förvaltning av boutredningsman sker i syfte att vinna befrielse från ansvar för boets gäld — till ort, där behovet yppat sig, jämväl kan vara att hänföra ort, där en eller flera dödsbodelägare, t. ex. på grund av evakuering, befinna sig.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande proposition, nr 27, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 oktober 1940.

På tredje särskilda utskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gärde, Linder, Norman, Wistrand, Branting, Ewerlöf, Strand, Löfvander, Olof Carlsson, Sten* och *Herlitz*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Sandström, Barnekow, Lindberg* i Stockholm, *Hermansson* i Norrköping, *Larsson* i Hede, *Landgren, Jacobson, Gardell* och *Lindahl*, fröken *Ebon Andersson* samt herr *Wallén*.
